

Kostetska T. The problems of legislative definition of separate concepts in the context of the constitutional right to information

The articles aim is a critical analysis of certain concepts, law definitions in the sphere of constitutional right to information and institute of access to public information, disclosure of the shortcomings of existing norms, making proposals concerning improvement of the conceptual device in the studied area.

It is claimed that creating a single and correct conceptual device is an important step towards providing comprehensive constitutional right to information, including the right of access to public, socially significant information. It is emphasized that these problems particularly relevant arisen due to the conceptual innovations of the new version Law of Ukraine "On Information" and to the approval Law of Ukraine "On Access to Public Information" of 13 January 2011.

In comparative aspect were studied constitutional rules and regulations of the new Law of Ukraine "On Information" in terms of improving the statutory right of everyone to information. Substantiates expediency clarifying the definition of the right to information.

The conclusion of inconsistency and illogicality actions of the legislator in the updated formulation of the right to information, which does not correspond common scientific interpretation of the content of the right to information and to constitutional recognition of its structure.

It is criticized the lack of regulatory disclosure of the basic types of information activities contents. The ways to overcome existing shortcomings indicated.

Specifies that building a law-based guiding idea the constitutional right of everyone to information that is missing in the new version, if only strengthened its role as such, which defining the fundamental principles of implementation of information provision activities in Ukraine in the all areas of social and public life.

The author pays attention to other problems of categorical and conceptual device of the current law; considers the definition of the concept of "information" normative definition of certain types of information, analyzes some problematic issues of its legislative interpretation. It is noted in the article about the formation in the literature of modern understanding of concepts and other information derived from that category, concepts. It is substantiates the expediency of introducing amendments to current, relatively new legislation

Keywords: *terminology, law on information, information rights, information, legislation, institute of access to public information.*

УДК 342

В. О. АНТОНОВ,
кандидат філософських наук

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ ЯК ГОЛОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

У статті зазначається, що головним механізмом у забезпеченні національної безпеки Української держави мають відігравати Збройні Сили України. Саме Збройні Сили відповідно до Конституції України мають гарантувати її суверенітет, територіальну цілісність та забезпечувати надійний захист національних інтересів від воєнних загроз. Звертається увага на те, що при формуванні Стратегії програмних дій в умовах викликів та загроз українська влада повинна взяти рішучих заходів, спрямова-

них на системне відродження та реформування Збройних Сил України, всього сектору національної безпеки української держави та його належне та постійне фінансування. Значна увага приділяється цій проблематиці у зв'язку із збройною агресією Росії проти України.

Ключові слова: Збройні Сили, військова агресія, держава, військова організація, величезна небезпека, оборона, воєнна безпека, національна безпека, суверенітет, незалежність.

Антонов В. А. Вооруженные Силы Украины как главный инструмент обеспечения независимости Украинского государства

В статье указывается, что главным механизмом в обеспечении национальной безопасности Украинского государства должны выступать его Вооруженные Силы. Именно Вооруженные Силы в соответствии с Конституцией Украины должны гарантировать его суверенитет, территориальную целостность и обеспечивать надежную защиту национальных интересов от военных угроз. Обращается внимание на то, что при формировании Стратегии программных действий в условиях вызовов и угроз, украинская власть должна применить решительные меры, направленные на системное возрождение и реформирование Вооруженных Сил Украины, всего сектора национальной безопасности украинского государства и его надлежащее и постоянное финансирование. Значительное внимание уделяется этой проблематике в связи с вооруженной агрессией России против Украины.

Ключевые слова: Вооруженные Силы, военная агрессия, государство, военная организация, вызовы опасности, оборона, военная безопасность, национальная безопасность, суверенитет, независимость.

Antonov V. A. Armed Forces of Ukraine as main instrument providing of independence of the Ukrainian state

In the article marked, that by a main mechanism in providing of national safety of the Ukrainian state must play the Armed Forces of Ukraine. Exactly the Armed Forces in accordance with Constitution of Ukraine must guarantee her sovereignty, territorial integrity and to provide the reliable protecting of national interests from soldiery threats. Attention applies on that at forming of Strategy of program runs in the conditions of calls and threats Ukrainian power must use the decisive actions sent to the system revival and reformation of the Armed Forces of Ukraine, all to the sector of national safety of the Ukrainian state and his due and permanent financing. Considerable attention is spared to this range of problems in connection with the armed aggression of Russia against Ukraine.

Keywords: Armed Forces, military aggression, state, military organization, calls of danger, defensive, military safety, national safety, sovereignty, independence.

Важливим атрибутом суверенної держави, як відомо, є збройні сили, які призначені гарантувати її суверенітет, територіальну цілісність та забезпечити надійний захист національних інтересів від воєнних загроз. Збройні Сили України – це військове формування, на яке відповідно до ст. 17 Конституції України покладається оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності¹. Реалізація цієї функції досягається підтримкою Збройних Сил України у постійній готовності до виконання ними військових завдань та всебічним забезпеченням Збройних Сил Української держави з метою підтримання на належному рівні їх бойової мобілізаційної готовності та боєздатності.

Поряд із цим необхідно зазначити і те, що реалізація цієї основної функції покладеться й на інші військові формування Воєнної організації української держави, які відповідно до чинного законодавства повинні взаємодіяти зі Збройними Силами України у воєнний час.

Збройна агресія Росії проти України підтвердила крилатий вираз Миколи Міхновського про те, що «військо – це право нації на існування». Проте новітня доба українського суверенітету (1991 р.) висвітлила геть протилежний феномен – державу без власної армії. Як відомо, Україна з отриманням своєї незалежності, на той період часу, успадкувала від колишньої радянської армії організаційну структуру та потужний військовий потенціал. Слід лише зазначити, що Україна отримала у спадок 6011 танків, 5791 бойову машину, близько 6500 артилерійських систем, 1100 бойових літаків, понад 400 бойових гелікоптерів та майже 730 тисяч особового складу. Україна, враховуючи необхідність забезпечення власної воєнної безпеки та оборони, усвідомлюючи, що збройні сили призначені гарантувати її суверенітет, територіальну цілісність та забезпечувати надійний захист національних інтересів від воєнних загроз, розпочала будівництво власних збройних сил.

Виходячи із міжнародно-правових документів, зокрема Договору про звичайні збройні сили в Європі (1990 р.) та додаткових Ташкентських домовленостей (1992 р.), Україна, згідно із її становищем, розміром території та чисельністю населення, повинна була б мати Збройні Сили *чисельністю 400–450 тисяч військовослужбовців*.

З перших днів розбудови власних Збройних Сил Україна поставила перед собою мету досягти певного балансу основних чинників, які визначають боєздатність армії і флоту. Для вирішення цих доленосних завдань необхідно було напрацювати законодавчу базу, у тому числі прийняти закони, що охоплюють усі напрями військового будівництва та діяльності держави у сфері безпеки і оборони. Грунтуючись на принципів засадах внутрішньої і зовнішньої політики Української держави, саме законодавчі акти формують правове поле, в якому має здійснюватися розбудова і реформування Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів України військових формувань правоохоронних органів спроможних за будь-яких умов забезпечити надійний захист її суверенітету, територіальної цілісності, конституційного ладу, декларованих Конституцією прав і свобод людини і громадянина.

Слід підкреслити, що одразу після проголошення незалежності Верховна Рада України у дуже стислі строки прийняла низку важливих законів, якими було визначено порядок утворення, завдання, функції і загальну структуру Збройних Сил України, Національної гвардії України, Прикордонних військ України, військ цивільної оборони, Внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України. Саме на їх основі відбувалося будівництво української армії, інших інститутів незалежної Української держави. Це, зокрема, закони, прийняті на основі й на виконання положень Конституції України «Про оборону України», «Про правовий режим воєнного стану», «Про правовий режим надзвичайного стану», «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави», затверджена Указом

Президента України відповідно до положень Закону України «Про основи національної безпеки України» Воєнна доктрина України, концепцію розвитку сектора безпеки і оборони України.

Центральне місце посіли нормативно-правові акти, які регулюють діяльність **Збройних Сил України** – ядра Воєнної організації держави, захисника державного суверенітету України, її територіальної цілісності і недоторканності. Серед них – закони: «Про Збройні Сили України», «Про загальний військовий обов'язок і військову службу», «Про альтернативну (невійськову) службу», «Про організацію оборонного планування», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», «Про правовий режим майна у Збройних Силах України», «Про господарську діяльність у Збройних Силах України», «Про особливості приватизації підприємств, що належать до сфери управління Міністерства оборони України».

Багато питань, пов'язаних із реформуванням Збройних Сил України зміною їх загальної структури, оптимізацією чисельності, переходом до системи цивільного Міністерства оборони України, розмежуванням повноважень між вищими органами військового управління, вдосконаленням їх організаційно-штатної структури, врегульовано як законодавчими актами, так і актами Президента України.

Предметом постійної уваги є законодавче забезпечення програм розвитку озброєнь і військової техніки, діяльності галузей *оборонно-промислового комплексу*, покликаних створювати і виробляти новітні зразки озброєнь і військової техніки для оснащення ними Збройних Сил, інших військових формувань держави, а також для нарощування експортних можливостей та збільшення валютних надходжень.

Так, зокрема, закон України «Про Збройні Сили України» (1991 р.) у ст. 1 визначає функції Збройних Сил України; правові засади їх організації, діяльності, дислокації, керівництва та управління ними. Цей закон, спираючись на принципові засади внутрішньої і зовнішньої політики Української держави, визначає такі функції Збройних Сил України.

Збройні Сили України – це військове формування, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності й недоторканності.

Збройні Сили України забезпечують стримування збройної агресії проти України та відсіч їй, охорону повітряного простору держави та підводного простору в межах територіального моря України.

З'єднання, військові частини і підрозділи, у тому числі чергові сили, Збройних Сил України в мирний час мають право застосовувати і використовувати зброю та бойову техніку для:

- відбиття ударів засобів повітряного нападу по важливих державних об'єктах, безпосереднє прикриття яких здійснюється черговими силами;
- припинення порушення державного кордону України повітряними суднами збройних формувань інших держав, які не виконують команд (сигналів), що подаються черговими літаками-перехоплювачами (вертольотами), або застосовують зброю;

– припинення протиправних дій повітряних суден у повітряному просторі України, якщо вони використовуються з метою здійснення терористичного акту;

– примушення до посадки захоплених (викрадених) повітряних суден;

– забезпечення виконання покладених на Збройні Сили України завдань щодо відсічі можливій збройній агресії проти України, забезпечення недоторканності повітряного простору та підводного простору в межах територіального моря України, запобігання терористичним актам у випадках, передбачених іншими законами.

З'єднання, військові частини і підрозділи Збройних Сил України відповідно до закону, в межах, визначених указами Президента України, що затверджуються Верховною Радою України, можуть залучатися до здійснення заходів правового режиму воєнного і надзвичайного стану, посилення охорони державного кордону України і виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу України та їх правового оформлення, ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, надання військової допомоги іншим державам, а також брати участь у міжнародному військовому співробітництві та міжнародних миротворчих операціях на підставі міжнародних договорів України та в порядку і на умовах, визначених законодавством України.

Як відомо, ст. 17 Конституції України визначає, що «оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності покладатися на Збройні Сили України»¹. Виконання зазначеної функції має досягатися підтримкою Збройних Сил України у постійній готовності до виконання ними військових завдань та всебічним забезпеченням їх на належному рівні. Слід зазначити, що ця функція є основною, зміст якої виявляється через специфічні функції. Специфічні функції являють собою безпосередній механізм реалізації основної функції, пов'язаної із захистом національних інтересів України. Так, функції оборони України та захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності реалізуються через таку специфічну функцію як примушення до посадки захоплених (викрадених) повітряних суден, припинення протиправних дій повітряних суден у повітряному просторі України, якщо вони використовуються з метою здійснення терористичного акту та ряд інших функцій.

Необхідно зауважити, що поряд із основною функцією Збройних Сил України існує ще і неосновна функція – внутрішня. Саме Збройні Сили як невід'ємна складова українського суспільства виступають важливим інструментом державної влади, мають бути стабілізуючим чинником, спроможним забезпечити незворотний характер подальших демократичних перетворень в Україні.

У контексті викладеного, а саме розгляду динаміки основних (зовнішніх) і неосновних (внутрішніх) функцій Збройних Сил важливо підкреслити, що на Збройні Сили традиційно покладалась зовнішня функція. І ці функції завжди вважалися для них як основні, а виконання збройними силами внутрішніх

функцій сприймалося як порушення демократичних принципів суспільства або засіб політичного панування та соціального пригноблення. І саме тому основні функції тих чи інших військових формувань закріплюються і чітко регламентуються вищими законодавчими актами держави.

Саме сьогодні виклики небезпеки, що виходять із агресивної політики Росії проти України засвідчують, що первинну роль у протидії російській агресії має відігравати сама Україна, її Збройні Сили, виходячи із того, що Росія веде проти неї тотальну війну, війну на знищення української державності та української нації.

Слід зазначити, що, на жаль, Україна та її Збройні Сили розпочала чинити збройний опір російській агресії лише у другій її фазі, після того, як в.о. Президента України О. Турчинов підписав Указ № 405/2014 від 14 квітня 2014 р. про здійснення антитерористичної операції на сході країни із залученням до цієї операції Збройних Сил України.

Аналізуючи правовий режим боротьби з російською агресією, необхідно підкреслити, що такою правовою підставою передусім мала б слугувати ст. 51 Статуту ООН та Закон України від 6 грудня 1991 р. «Про оборону України». Саме ст. 1 цього Закону відповідно до норм міжнародного права визначає поняття збройної агресії, а ст. 4 «Відсіч збройній агресії проти України», передбачає, що «у разі збройної агресії проти України або загрози нападу на Україну Президент України приймає рішення про загальну або часткову мобілізацію, введення воєнного стану в Україні або окремих її місцевостей, застосування Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, подає його Верховній Раді на схвалення чи затвердження, а також вносить до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни².

З огляду на викладене слід зазначити, що непослідовність вищого військово-політичного керівництва України у питаннях визначення правового режиму боротьби з російською агресією зумовила певні обмеження щодо залучення потенціалу держави та її інститутів і, зокрема, її Збройних Сил для ефективного захисту Української держави, унеможливило швидке звільнення окупованих територій Сходу країни, призвело до значних людських втрат.

1. *Конституція України* (із змінами і доп.). – К.: Атіка, 2006. – С. 6. 2. *Правові основи військового будівництва та військово-цивільних відносин* : зб. законодавчих актів з питань національної безпеки і оборони / ред. рада: Г. К. Крючков (голова), Б. П. Андресюк, В. П. Горбулін та ін. – К. : Парламентське вид-во, 2005. – 832 с. – С. 78.

Antonov V. A. Armed Forces of Ukraine as main instrument providing of independence of the Ukrainian state

In the article marked, that by a main mechanism in providing of national safety of the Ukrainian state must play the Armed Forces of Ukraine. Exactly the Armed Forces in accordance with Constitution of Ukraine must guarantee her sovereignty, territorial integrity and to provide the reliable protecting of national interests from soldiery threats. Attention applies on that at forming of Strategy of program runs in the conditions of calls and threats Ukrainian

power must use the decisive actions sent to the system revival and reformation of the Armed Forces of Ukraine, all to the sector of national safety of the Ukrainian state and his due and permanent financing. Considerable attention is spared to this range of problems in connection with the armed aggression of Russia against Ukraine.

The article states that the primary role in ensuring of the national security of the Ukrainian state should play the Armed Forces of Ukraine. Ukraine, based on the need to ensure their own safety and defense, aware of its responsibility in the maintenance of international stability as a sovereign, independent, democratic, social, legal state has an Armed Forces of Ukraine with a required level of combat readiness and combat effectiveness. According to Art. 1 of the Law of Ukraine «About the Armed Forces of Ukraine» Ukraine's Armed Forces is a military formation, which according to the Constitution of Ukraine defends its sovereignty, integrity and territorial inviolability. Practice today shows that the transformation of Ukrainian defense policy to a new state, which should meet the threats and challenges of the XXI century, we note that the formation of the Strategy Action program Ukrainian authorities must take decisive action to reform the system recovery and the Armed Forces of Ukraine, the whole national security sector of Ukrainian state and its proper and permanent financing. Much attention is paid to this issue in connection with the armed aggression of Russia against Ukraine. Practice today shows that the transformation of Ukrainian defense policy to a new state, which should meet the threats and challenges of the XXI century, we note that the formation of the Strategy Action program Ukrainian authorities must take decisive action to reform the system recovery and the Armed Forces of Ukraine, the whole national security sector of Ukrainian state and its proper and permanent financing.

Keywords: Armed Forces, military aggression, state, military organization, calls of danger, defensive, military safety, national safety, sovereignty, independence.

УДК 342.086

Н. М. БАТАНОВА,
кандидат юридичних наук

ПРИНЦИПИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ПОНЯТІЙНА ТА ВИДОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

У статті досліджуються теоретичні проблеми принципів конституційно-правової відповідальності. Визначається поняття принципів конституційно-правової відповідальності, виділяються та характеризуються їх основні види. До основних принципів конституційно-правової відповідальності відносять: принципи справедливості, гуманізму, законності, невідворотності, винності діяння.

Ключові слова: конституційно-правова відповідальність; принципи конституційно-правової відповідальності, юридична відповідальність, принципи юридичної відповідальності.

Батанова Н. Н. Принципы конституционно-правовой ответственности: понятийная и видовая характеристика.

В статье исследуются теоретические проблемы принципов конституционно-правовой ответственности, выделяются и характеризуются их основные виды. К основ-